

VÄSTRA VÄTTERLEDEN

Etapp 7. Semesterbyn-Fagerhult 17 km

www.skaraborgsleder.se

Rev 16 juni, 2014

Etappen erbjuder en ovanligt lättvandrad upplevelse i ett vackert landskap som domineras av tallmo, mjuka åsar och ett pärlband av underbart sammetsblå, lugna skogssjöar. Sjöarna har inplanterad ädelfisk vilket ger en unik möjlighet att kombinera vandring med fiske. Etappen fungerar utmärkt som en lugnare heldagstur och kan även kombineras med anslutande etapper för den som söker en längre utflykt.

LEDEN

Leden följer plana sandplatåer och åsar med få höjdvariationer. Etappen är mycket lättvandrad och då terrängen saknar blockmorän är det även enkelt att göra sidoutflykter i molandskapet. Leden följer bra stigar och enklare skogsvägar. Bekväma skor rekommenderas. Västra Vätterleden är markerad med orange färg på träd, stolpar och pilar. Punkterna nedan hjälper dig att planera vandrigen efter dina förutsättningar.

Startpunkter: Vid Hökensås Semesterby finns dels parkering och dels möjlighet till bussanslutning till/från Tidaholm. Obs att det rörsig om sk närtrafik som måste förbokas. Se B under Service. Vid ledstarten i Fagerhult finns parkering och därifrån är det ca 200 respektive 400 m till bussanslutning. Orten har förbindelser med Habo, Mullsjö, Jönköping och Brandstorp. Obs att bussar stannar vid olika hållplatser beroende på färdriktning. Se H under Service, samt pilar i Fagerhults tätortskarta.

Logistik: Från startpunkten vid infarten till Hökensås Semesterby till delningen vid Ibbesjön är det 1,3 km. En ca 100 m lång avstickare går ned till vindskyddet vid sjön. Från Ibbesjön till nästa delning vid Hållsdammsbäcken är det 9,0 km. En kort avstickare går till vindskyddet vid bäcken. Sedan är det ytterligare 5,6 km till delningen vid Gagnån där etapp 8 mot Mullsjö tar över. Vid delningen ansluter även en 900 m lång avstickare till ledstarten i Fagerhult.

Boende: Hökensås Semesterby har ett brett utbud av stugor. Strax intill finns ett vindskydd vid Ibbesjön och närmare Fagerhult finns ett vindskydd vid Hållsdammsbäcken. Se B, C respektive G under Service.

Vattnet i våra sjöar och vattendrag håller en generellt hög kvalitet, men då vi inte kontinuerligt tar vattenprover kan vi inte lämna någon garanti. Är du osäker bör du koka eller filtrera vattnet.

LANDSKAP, NATUR & MÄNNISKOR

Landskapets mjukt böljande och lättvandrade åsar bildades i slutskedet av den senaste istiden. För 13 000 år sedan låg glaciärranden ungefär vid Hökensås. Den ca 1,5-2 km tjocka ismassan malde ned det mesta till grus och sand som sedan blev byggmaterial i det nya landskapet.

En fascinerande tanke är att du faktiskt går på en gammal sjöbotten. När den enorma inlandsisen smälte bildades en stor sötvattenssjö som vi kallar Baltiska issjön. Vattnet stängdes inne under en ganska lång tidsperiod av de bergsryggar som överlevt istiden, de stora grusåsar som byggts upp och även till en viss del av landhöjningen när trycket från isen mot berggrunden minskade.

De områden som låg under den Baltiska issjön har en mycket mager sandjord som består av mineralfattig och svårupplöst kvarts. Det ger en vegetation av långsamt växande tallskog och stora mattor av olika sorters lavar. Om leden hade gått lite längre västerut och korsat strandlinjen hade du kommit in i en helt annan typ av växtlighet med en avsevärt rikare flora.

En faktor som haft stor inverkan på människorna i regionen är den häradsallmanning som en gång i tiden sträckte sig från Tidan i väster till Vättern i öster. Exakt hur gammal häradsallmanningen är vet man inte, men under 1200-talet klagade bönderna på Visingsö hos kungen att de var hindrade att hugga skog på Hökensås. I ett brev år 1286 svarar kungen, Magnus Ladulås, Visingsöbönderna "att de hade rätt att hugga skog till husbyggnad, taga ved och annat virke, dock ej träd som satte ollon eller nötter, samt att begagna betet till sina hemdjur". Kungens brev löste dock inte den ändlösa raden av konflikter eftersom även Falbygden och givetvis de lokala bönderna ville ha tillgång till skogen som tidvis skövades ganska hårt. År 1690 tillsatte kung Karl XI en utredning som bl a fastslog allmänningens gräns som kom att omfatta närmare 45 000 hektar. Gränsstenar placerades ut och de flesta finns kvar än idag. Dagens allmanning har minskats till 5 500 hektar och omfattar Hökensås naturreservat.

Hökensåsfurans låga tillväxt har en stor fördel. Virket håller en mycket hög kvalitet, vilket gör den ytterst lämplig till möbler och husbyggen. Virke från Hökensås kom även till användning när man byggde skeppet Ostindienfararen Götheborg för något år sedan. Nästan allt furuvirke ovan däck och en del av ekvirket till bordläggningen hämtades från trakten.

NÅGRA ENKLA REGLER

- Var alltid försiktig med eld. Använd anvisade eldplatser och släck ordentligt. Eldningsförbud råder alltid i naturreservat och omfattar ibland hela regionen vid torra perioder.
- Skräpa inte ned i naturen. Använd de soptunnor som finns utmed leden.
- Terrängkörning är förbjuden i naturen och på lederna.
- Visa hänsyn till närboende. Följ leden.
- Undvik vandring under älgjakten.
- Gå inte över åker med växande gröda.
- Fiske är endast tillåtet med fiskekort eller markägarens medgivande.

VIKTIGA TELEFONNUMMER

- Habo kommun, tel 036-442 80 00.
- Tidaholms kommun, tel 0502-60 60 00.
- Tidaholms turistbyrå, tel 0502-60 62 08.
- Nummerupplysningen, tel 118 118.
- Nödsituation, tel 112.

LEDBESKRIVNING

Etappen startar vid infarten till **Hökensås Semesterby (B)**.

1. Mellan Ibbäckan och den lilla Kockasjön låg backstugan **Kockalyckan**. Stugan tillhörde gården Råsbäckan och fick sitt namn efter en person som kallades "Kocken". Man kan fortfarande ana en bosättning.

2. **Hökensås naturreservat**. Reservatet bildades år 1969. Det består av sand- och grusavlagringar som har avsatts av isälvar i den sk Vätterisjön under den senaste istidens avsmältning. Området är till största delen bevuxet av tallskog med sparsam vegetation av ljung och lingon. På de magraste och torraste jordarna finns nästan bara lavar. På myrarna är växtligheten artfattig men ändå intressant med bl a dvärgbjörk och klockljung. Sjöar och småtjärnar har bildats genom dödisgropar i slutet av den senaste istiden för ca 13 000 år sedan. I många av sjöarna finns ädelfisk inplanterad. Storlom, knipa, pärluggla, tjäder, orre och trädpiplärka är typiska fågelarter. Älg, rådjur och även mård förekommer. Naturreservatets gräns motsvarar helt nuvarande häradsallmänning på Hökensås.

3. Ett kort stycke följer du vägen mot Björnsjön. Lokalt säger man **Färgevägen** då den en gång i tiden användes för transport av järnhaltig rödjord till en färgfabrik nedåt Svedån. Rödjord förekommer på flera platser i trakten och var en viktig komponent vid tillverkning av rödfärg.

4. **Store Öjasjön**. Namnet syftar på den ö som finns i den vackra sjön. Lugna sommarnätter kan man få höra verklig "vildmarks-musik" med lommens klagande och nattskärrans spinnande läte. Fåglarna här är känsliga för påverkan. Storlommen har exempelvis svårt att lyckas med häckningen. Undvik skrik och uppträd diskret. Sjöns relativt skyddade läge gör den lämplig som rastplats även vid blåsiga dagar.

5. **Nordvattnet** är en vacker skogssjö som tidigare hette Nordvättnen. Den äldsta kända stavningen är Nordhvatne. Ordet "vatn" betyder vatten, men har här betydelsen "sjö".

6. Det smala näset mellan Nord- och Sydvattnet kallas **Kvarka**. En kvark är en plats där två vatten möts, men det är även en sorts förkylning som vissa hästar med nedsatt immunförsvar får när de dricker kallt vatten. Förr användes hästar vid skogsarbete och man arbetade oftast på vintern då det var lättare att transportera bort timret. Vattenflödet i bäcken mellan sjöarna är oftast öppet, vilket gjorde platsen lämplig för att vattna hästarna.

7. **Sydvattnet** är den sista i pärlbandet av vackra skogssjöar på etappen. Den har även hetat Sörvättnen, respektive Sudhervätne. På 1900-talet planerade man att dämna upp Sydvattnet för vattenkraft, ett projekt som kanske tursamt aldrig blev av. Den bäck som avvattnar Sydvattnet söderut heter fortfarande **Hållsdammsbäcken** som en påminnelse om planerna.

8. **Göteborgsvägen**. Trätjära var en viktig exportvara som framställdes av gamla tallstubbar eller tjärved. Tjären fraktades med häst från tillverkarna på Hökensås till exportfirmor i Göteborg, därav vägens namn. Ofta hade man med sig tunnor med salt sill i retur.

9. **Tips**: För den som har lite mer tid kan en avstickare till **Falks grav** vara intressant. Jonas Falk och hans kumpan Anders Frid genomförde ett postrån en mörk och regnig augustikväll år 1854. Postiljonen blev skjuten och avled, för vilket Falk senare

avrättades. Du följer Göteborgsvägen österut. Obs: avstickaren är omarkerad och det är 3,9 km enkel väg till gravplatsen.

10. Leden korsar **Svedån**. Ån är lekplats för vätteröring och nedströms finns bäver. Ett stenkast öster om leden ligger **Svedbrotorp**. Där bodde "Tjyv-Olle" med sonen Ola Jon som båda figurerade i märkliga rättegångar. Ytterligare ett kort stycke nedströms, vid **Svedbrokvarn**, var lutningen och flödet tillräckligt för att anlägga två dammar och en kvarn. Förutom kvarnen fanns både ram- och cirkelsåg, en hyvel för takspån och ett mindre elverk. Kvarnverksamheten startade på 1800-talet, upphörde 1939 och de spår som återstår är dammar och kvarnfundament.

11. På Hökensås finns **mäktiga mattor av grå och gulvit renlav, fönsterlav, islandslav och ljung**. Omfattningen är ovanligt stor för södra Sverige och lär t o m frestat till inplantering av ren, vilket dock misslyckades. Lavarna har tidigare använts till växtfärgning och under svåra tider till nödbröd.

12. **Gagnåns naturreservat** följer ån från Tidaholmsvägen i väster till Fagerhult samhälle i öster. Stora delar av Stenamosen ingår också i det 320 ha stora området. De övre delarna av ån kallas i olika partier för Barnebäcken, Gjutabrobäcken och Stenabäcken. I ån finns intressanta nordliga arter av sländor och kräftdjur, samt både bäcköring och insjööring. Ett flertal mycket blöta våtmarker med småkärr och källflöden från kanterna gränsar till ån. På Stenamosen finns dvärgbjörk och i kärren utefter ån snip, kärrsälting och nålstarr. Spindelblomster växer på flera ställen. Stora delar av reservatet är svårtillgängligt och relativt ostört.

13. **Fagerhult** var ursprungligen en gård med, som namnet antyder, ett vackert läge. År 1399 framtogs Alvastra kloster en gård i Faghrault. Orten är alltså relativt gammal. Vätterstranden har här en annorlunda karaktär än längre norrut. De djupt nedskurna bäckravinerna är viktiga lekplatser för vätteröringen. Det finns gångstigar som leder ned till Vättern. Se även H under Service.

SERVICE

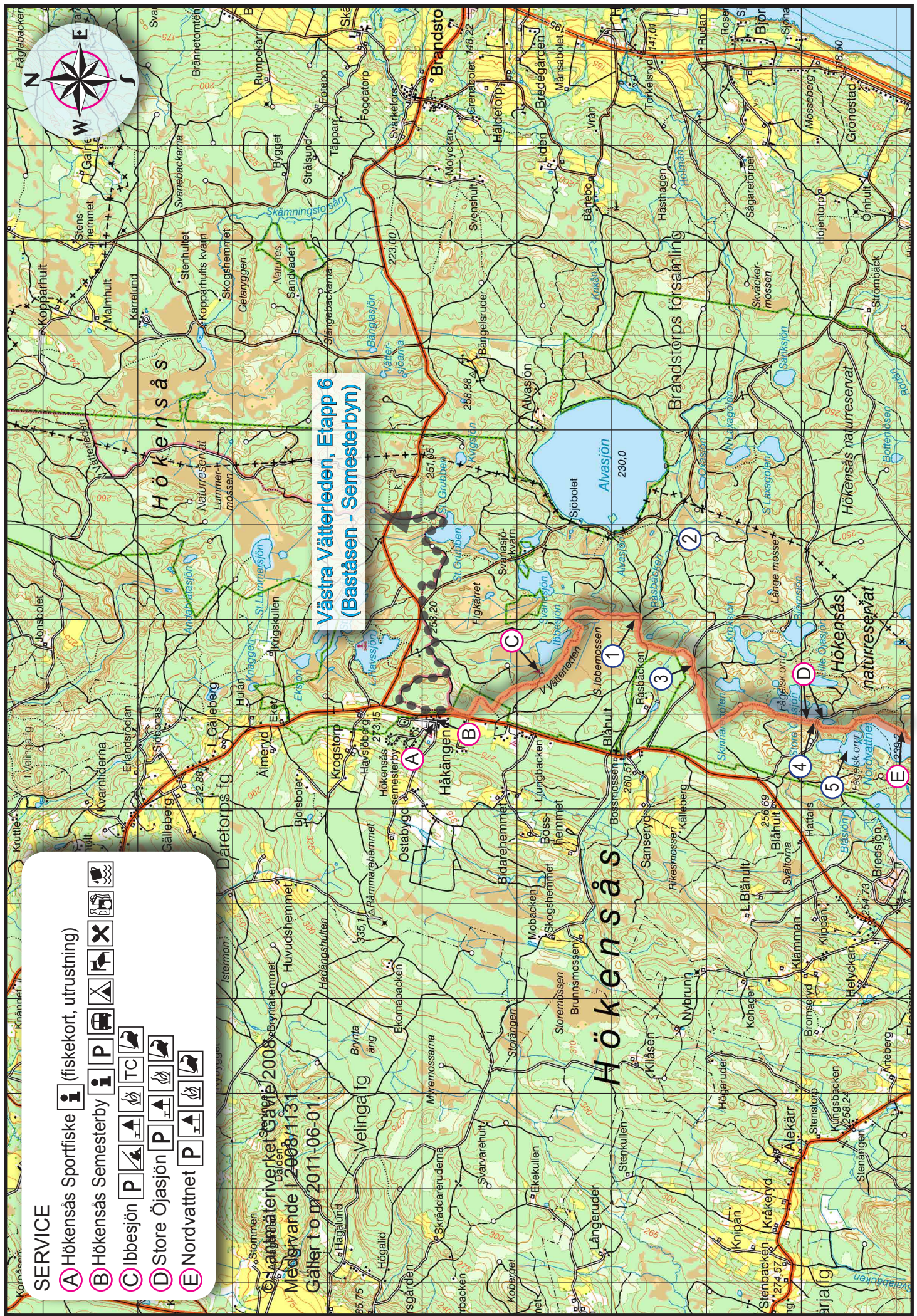
- A. **Hökensås Sportfiske**, tel 0502-230 00. Information, fiskekort och utrustning. De sjöar som direkt berörs av etapp 7 listas nedan (C, D, E och F).
- B. **Hökensås Semesterby**, tel 0502-230 53. Reception, restaurang, café, minilivsbutik, stugor, camping, parkering, dricksvatten kan tas från servicehuset ca 50 m väster om receptionen. **Närtrafik** (buss) till/från Tidaholm måste förbokas på tel 020-91 90 90.
- C. **Ibbesjön**. Vindskydd, bordsgrupp, grillplats, TC, parkering, bryggor, samt fiske (se A ovan).
- D. **Store Öjasjön**. Parkering, bordsgrupper, grillplats, samt fiske (se A ovan).
- E. **Nordvattnet**. Parkering, bordsgrupper, grillplats, samt fiske (se A ovan).
- F. **Sydvattnet**. Parkering, bordsgrupper, grillplats, fiske (se A ovan).
- G. **Hållsdammsbäcken**. Vindskydd, TC och eldplats.
- H. **Fagerhult**. Livsmedelsbutik, samt busshållplats. Obs att bus-sar i respektive riktning stannar vid olika hållplatser. Trafikuppllysning, tel 0771-44 43 33. Parkering vid ledstart.

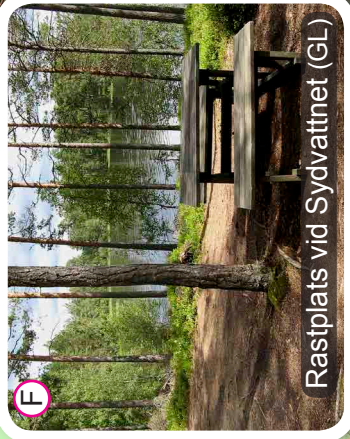
SERVICE

- A** Hökensås Sportfiske i (fiskekort, utrustning)
- B** Hökensås Semesterby
- C** Ibbesjön
- D** Store Öjasjön
- E** Nordvattnet

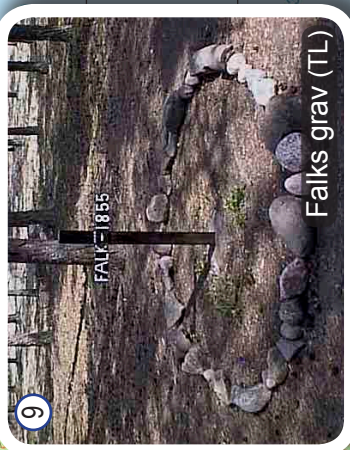
© Lantmateriet 2008
Medgrande 1 2008/1131
Gäller till 2011-06-01

**Västra Vätterleden, Etapp 6
(Baståsen - Semesterbyn)**

Rastplats vid Sydvattnet (GL)

Falks grav (TL)

Tallmo med renlavsmatta (GL)

SERVICE

- F** Sydvattnet
- G** Hållsdammabäcken
- H** Fagerhult

SYMBOLER

- Livsmedel
- Busshållplats
- Bordsgrupp
- Campingplats
- Drinksvatten
- Eldplats
- Fiske med kort
- Logi
- Matservering
- Parkering
- Torrklosett
- Turistbyrå
- Vindskydd

Skala 1:50 000 (A4)

Trycksak producerad av Habo kommun
 Foton: Glenn Larsson (GL), Thomas Lundh (TL)

**Västra Vätterleden, Etapp 8
 (Fagerhult - Furusjö - Mulsjö)**

© Lanmätningsverket Gävle 2008.
 © Medgivande I 2008/1131.
 Gäller t o m 2011-06-01.

